

KOVA SU NETEISĖTA PREKIŲ APYVARTA IR ORGANIZUOTU NUSIKALSTAMUMU

1. Kontrabandos užkardymas

Tabako gaminiai

Dėl savo geografinės ir ekonominės (skirtingų kainų lygių) padėties Lietuva yra nelegalių tabako gaminių tranzito, perkrovimo, laikino sandėliavimo ar pasirengimo tolesniam gabenimui į Vakarų Europos valstybes šalis. Baltarusiškos kilmės cigaretės sudarė 32 proc. LR muitinės sulaikytų cigarečių kiekio. Tarp sulaikytų kontrabandos būdu gabentų baltarusiškų cigarečių vyrauja Gardino tabako fabrike „Neman“ pagaminamos „Premier“, „Minsk“, „Fest“, „NZ“ cigaretės.

2017 m. muitinė pradėjo 54 ikiteisminius tyrimus dėl tabako gaminių kontrabandos ir (ar) neteisėto disponavimo, t. y. 14 proc. mažiau nei 2016 metais (63).

Daugiausia (66,7 proc.) tabako gaminių sulaikyta šalies viduje. Tačiau pastaraisiais metais stebima tendencija, kuomet cigaretės gabenamos į LR teritoriją iš Baltarusijos ir Rusijos per Latviją arba iš Latvijos per Lietuvą toliau į Vakarų Europos valstybes. LR muitinės duomenimis, prie sienos su Lenkija 2017 m. sulaikyta 12,8 proc. tabako gaminių, prie sienos su Latvija – 0,8 procento.

Nuo 2010 m. stebima tendencija, kai suvaldžius kontrabandos srautus iš Rusijos Federacijos, išaugo Lietuvos juodajai rinkai skirtų cigarečių kontrabanda iš Baltarusijos. Šią tendenciją – cigarečių kontrabandos augimą iš Baltarusijos ir mažėjimą iš Rusijos – akivaizdžiausiai iliustruoja procentinė nelegalių cigarečių gabenimo srautų per pastaruosius metus išraiška. Lietuvos Respublikos muitinės duomenimis, prie sienos su Baltarusijos Respublika sulaikyta 18,5 proc. tabako gaminių (2016 m. – 17 proc., 2015 m. – 21 proc., 2014 m. – 58 proc., 2013 m. – 38 proc.). Prie sienos su Rusijos Federacijos Kaliningrado sritimi LR muitinė fiksuoja atvirkštinį procesą – 2017 m. gabenta ir sulaikyta 1,2 proc. cigarečių (2016 m. – 4 proc., 2015 m. – 2,9 proc., 2014 m. – 22, 2013 m. – 27 proc.).

Alkoholis

2017 m. Lietuvos Respublikos muitinėje buvo pradėti 4 ikiteisminiai tyrimai dėl neteisėto disponavimo alkoholio produktais, t. y. 4 kartus daugiau nei 2016 metais (1).

Pastaraisiais metais yra stebimas nelegalios alkoholio rinkos stabilizavimosi procesas. Lietuvos Respublikos muitinės pareigūnai pasienio kelio postuose sistemingai sulaiko trečiosiose šalyse legaliai pagamintus ir keleivių nelegaliai (viršijant nustatytą ribą) įvežamus nedidelius kiekius alkoholinių gėrimų.

Tačiau nuo 2017 metų antrojo pusmečio vis dažniau nustatoma atvejų, kai į Lietuvą įvežami falsifikuoti alkoholio produktai arba jų gamybai reikalinga žaliava.

Narkotinės ir psichotropinės medžiagos

2017 m. muitinė pradėjo 235 ikiteisminius tyrimus dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabandos ir neteisėto jų disponavimo. Palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu (285), ikiteisminių tyrimų pradėta 16 proc. mažiau.

Išlieka populiariu siūstis (siūsti) narkotinių ir psichotropinių poveikį turinčias medžiagas pašto siuntomis. Ataskaitiniu laikotarpiu pradėta 220 ikiteisminių tyrimų dėl mėginimų minėtas medžiagas siūstis (siūsti) pašto siuntomis, t. y. 20 proc. mažiau nei 2016 metais (274). Dažniausiai iš siunčiamų narkotinių medžiagų – MDMA (žinoma pavadinimu *ecstasy*), kanapės. Didžioji dalis narkotinių medžiagų, t. y. MDMA, marihuana, sintetiniai kanabinoidai, LSD ir heroino, kiekio siūsta iš Nyderlandų, Ispanijos, Didžiosios Britanijos.

Lietuva ir toliau išlieka tranzitinė šalis, per kurią sausumos keliu gabenama narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrabanda iš Vakarų į Rytų šalis (sintetinės medžiagos ir kokainas), iš Centrinės Azijos valstybių į Vakarų šalis (heroinas), iš Pietų į Šiaurės šalis (hašišas). Pastarąją tendenciją patvirtina Lietuvos muitinės pareigūnų kovo ir gegužės mėnesiais Lietuvos ir Lenkijos pasienyje nustatyti atvejai.

Muitinės pareigūnai, atlikę tikrinimą iš Ispanijos į Lietuvą vykusio automobilio BMW, kurį vairavo Lietuvos pilietis, ir pastebėję transporto priemonės konstrukcinius pakeitimus, automobilio slenkstyje aptiko įrengtą slėptuvę, kurioje aptikta ir sulaikyta 154 kg narkotinės medžiagos hašišo. Šios sulaikytos siuntos juodojoje rinkoje vertė siektų daugiau nei 1,5 mln. eurų. Antruoju atveju gegužės mėnesį muitinės pareigūnai rentgeno kontrolės sistema atlikę krovinių vilkiko, vykusio iš Ispanijos, kurį vairavo Lietuvos pilietis, tikrinimą, puspriekabės priekinėje sienoje įrengtoje slėptuvėje rado 676 kg narkotinės medžiagos hašišo, kurio vertė juodojoje rinkoje vertė siektų daugiau nei 6,7 mln. eurų.

Iš viso per pastaruosius penketą metų muitinės pareigūnai sulaukė 3,2 tonas narkotikų (daugiausia hašišo). Vien 2017 m. muitininkams įkliuvo 830 kg kvaišalų, juodojoje rinkoje kainuojančių apie 8 mln. eurų.

Analizuojant sintetinių narkotinių medžiagų kontrabandos kelius, pagrindinės kontrabandos kryptys, palyginti su ankstesniais metais, nepasikeitė. Amfetaminas ir metamfetaminas, pagamintas Lietuvoje, gabenamas į Skandinaviją (Norvegiją, Švediją, Islandiją). Minėtosios narkotinės medžiagos gabenamos per Lenkiją, Vokietiją, Daniją arba Latviją ir Estiją.

Naftos produktai

2017 m. muitinė pradėjo 2 ikiteisminius tyrimus dėl neteisėto gabenimo/disponavimo naftos produktais. 2016 m. Lietuvos Respublikos muitinėje buvo pradėtas vienas ikiteisminis tyrimas dėl minėtų produktų neteisėto gabenimo/disponavimo.

Muitinė ir toliau vykdo sustiprintą degalų, įvežamų kuro bakuose iš trečiųjų šalių, kontrolę pasienio kontrolės punktuose, pasienyje su Latvija ir Lenkija bei šalies viduje. Muitinė 2017 m., taikydama kontrolės priemones iš trečiųjų šalių įvežtam kurui, nustatė 4 245 naftos produktų gabenimo pažeidimus, t. y. 39 proc. mažiau nei 2016 m. (6 982). Apskaičiavusi mokėtinus mokesčius, Lietuvos Respublikos muitinė 2017 m. surinko 201 tūkst. eurų, t. y. 30 proc. mažiau nei 2016 m. (286 tūkst. eurų), iš jų akcizo – 136 tūkst. eurų (2016 m. – 202 tūkst. eurų).

2. Rizikos valdymas

Siekiant nustatyti galimus pažeidimus, tačiau netrukdyti teisėtiems prekių gabenimams, muitinėje veikia rizikos valdymo sistema. Informacija apie riziką gaunama iš OLAF, ES valstybių narių muitinių (RIF), VMI, muitinės struktūrinių padalinių, taip pat kitais kanalais. Iš viso per ataskaitinį laikotarpį išanalizuota 2 220 pranešimų.

Siekiant užkardyti muitinės taisyklių pažeidimus ir vengimą mokėti priklausančius mokesčius, sukurta 3 410 naujų rizikos profilių, 1 896 iš jų įdiegti į RIKS. Iš viso ataskaitinio laikotarpio pabaigoje veikė 2 397 rizikos profiliai, iš jų RIKS – 889.

3. Nustatyti pažeidimai

2017 m. Lietuvos Respublikos muitinės pareigūnai nustatė 8 684 pažeidimus. Palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu (nustatyti 10 743 pažeidimai), nustatytų pažeidimų skaičius sumažėjo 19 procentų.

Per ataskaitinį laikotarpį surašyta 5 041 administracinių nusižengimų protokolai (toliau – ANP) ir, palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu, tai yra 26 proc. mažiau (6 789). Daugiausia nusižengimų nustatyta dėl kontrabandos (1 832, arba 36 proc.) ir, palyginti su 2016 m. (1 617), nustatyta 13 proc. daugiau. Nusižengimų dėl transporto priemonių savininkų ar valdytojų nustatyto mokesčio už naudojimąsi keliais nesumokėjimo nustatyta 1 142 (arba 23 proc.), tačiau, palyginti su 2016 m. (1 594), nustatyta 28 proc. mažiau.

Įsigaliojus Administracinių nusižengimų kodeksui, nuo 2017 m. sausio 1 d. asmuo administracinės atsakomybės netraukiamas už padarytą mažai pavojingą, administracinio nusižengimo požymių turinčią, veiką. Pastarajam yra pareiškama žodinė pastaba. Muitinės pareigūnai 2017 metais surašė 334 (7proc.) nutarimus nepradėti administracinės teisenos.

2016 m. ir 2017 m. nustatyti pažeidimai

(Duomenų šaltinis: ATPR, NBVŽS, ATPP/PSP, RIKS3 AUDIT)

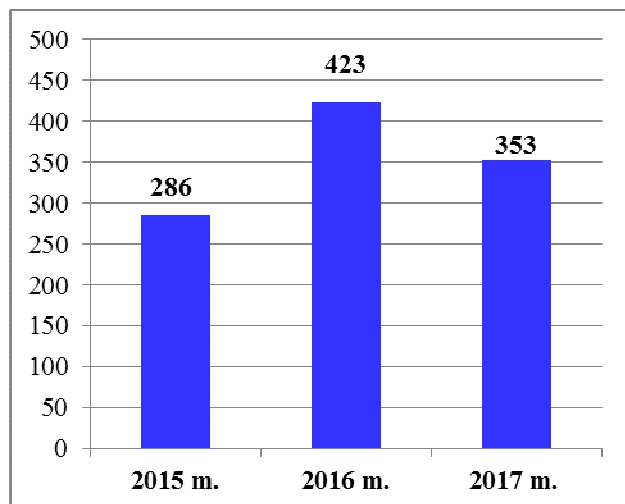
Pažeidimai	2016 m.	2017 m.	Kaita, proc.
Administracinių teisės pažeidimų protokolai	6 789	5 041	-26
Prekių sulaikymo protokolai	2 393	2 204	-8
Ikiteisminiai tyrimai	423	353	-17
Kiti*	1 138	1 086	-5
Iš viso	10 743	8 684	-19

* Muitų teisės aktų pažeidimai, nustatyti atliekant muitinius tikrinimus, mokesčius patikrinimus, mokesčius tyrimus bei atvejai, kai mokesčių administratorius priima sprendimą priverstinai išieškoti mokesčių mokėtojo mokesčių nepriemoką.

[*] PASTABA. Viename ikiteisminiame tyrime gali būti kelios veikos, kurios kvalifikuojamos pagal skirtingus LR BK straipsnius, todėl pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičius gali būti mažesnis už nurodytus lentelėje apie pradėtus ikiteisminius tyrimus pagal LR BK straipsnius.

4. Ikteisminiai tyrimai

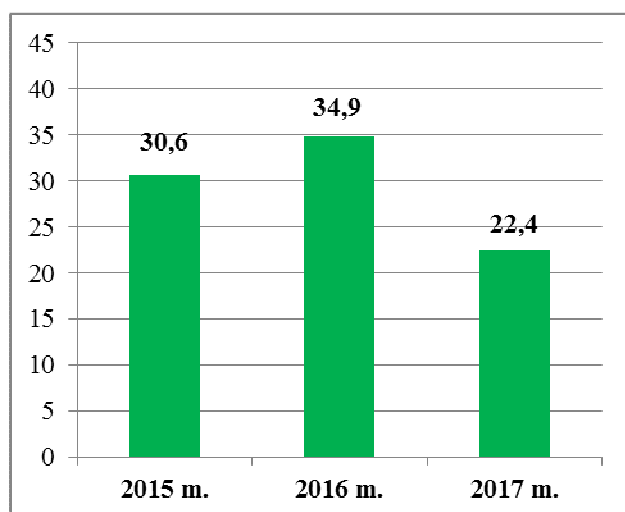
Lietuvos Respublikos muitinėje pradėti ikiteisminiai tyrimai 2015–2017 m.

Muitinė pradėjo 353 ikiteisminius tyrimus, arba 20 proc. mažiau nei 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu (423). Daugiausia pradėta, išskirta ir gauta ikiteisminių tyrimų dėl narkotinių medžiagų kontrabandos, neteisėtos apyvartos (278 vnt.).

5. Prekių sulaikymai

Lietuvos Respublikos muitinės sulaikytos prekės 2015–2017 m. mln. Eur

2017 m. dėl muitų teisės aktų pažeidimų muitinės pareigūnai sulaikė prekių, kurių preliminari vertė – 22 mln. 399 tūkst. eurų. Vidutinė prekių vertė vieno sulaikymo metu – 5,383 tūkst. eurų (2016 m. sausio–gruodžio mėn. – 11,687 tūkst. eurų).

Sulaikytų prekių vertės sumažėjimą lėmė sumažėjęs sulaikytų cigarečių kiekis. 2017 m., palyginti su 2016 m., tabako gaminių sulaikyta beveik 46 proc. mažiau.

Akcizinių prekių sulaikymo atvejų (3 285), palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu (3 088), nustatyta 6 proc. daugiau. Sulaikytų akcizinių prekių vertė – 19 mln. 569 tūkst. eurų, palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu (30 mln. 037 tūkst. eurų), 35 proc. mažesnė.

2016 m. ir 2017 m. sulaikytos prekės

(Duomenų šaltinis: NBVŽS, SPREK)

Prekės	Sulaikymo atvejai		Kiekis		Preliminari vertė EUR	
	2016 m.	2017 m.	2016 m.	2017 m.	2016 m.	2017 m.
Cigaretės (vnt.) Tabakas (kg)	2963	3 089	238 165 159 vnt. 4 224 kg.	128 370330 vnt. 19 136,552 kg.	29 891 751 60 830	17 976 554 1 382 512
Alkoholis (litrai)	123	193	4 666	7445,93	39 110	94 822
Naftos produktai (litrai; kg)	2	3	53 657	102 430	45 059	114 717
Narkotinės ir psichotropinės medžiagos*	285	235	10072,1365 g. 3921 vnt.	1 701,373 kg 1 330 vnt. tabl.	...**	...**
Grynieji pinigai	9	7	82 620	408 339	82 620	408 339
Ginklai ir strateginės prekės	7	11	Ginklas PM Nr. PN66 2 šovinių dėtuves; 30 vnt. šovinių 9 mm.; 1 dujinis revolveris; 7,62 kalibro šoviny;; 3 peiliai su atlenkiamomis (išsokančiomis geležėmis); ginklo priedėlis „Digsight“; revolveris ALFA	2 325 000plastikinės kapsuliuotos gilzės 200 šovinio dalių kulku 1 naktinio matymo prietaisas 15 komplektų dujokaukių 50 kastetų 6 šoviniai 5 dėtuves Pneumatinis ginklas „Baikal“	840,14	89 308***

Prekės	Sulaikymo atvejai		Kiekis		Preliminari vertė EUR	
	2016 m.	2017 m.	2016 m.	2017 m.	2016 m.	2017 m.
			MODEL 640; šoviniai „Flobert“ 6 mm. kalibro; ginklo optikos prietaisų laikiklis; ginklo priedėlis DFL	14 Signalinių raketų rinkinių 100 vnt. 5,6 mm kalibro startinio pistoleto šovinių 12 kalibro lygiavamzdžių šautuvus „Germanica“ 29 vnt. 12 kalibro šoviniai I mačetė		
Kitos prekės****	830	623	-	-	4 813 468	2 333 154
Iš viso	2 989	4 161	×	×	34 933 678	22 399 406

* ikiteisminių tyrimų duomenys

**narkotinių ir psichotropinių medžiagų vertė neskaičiuojama

*** Į sulaikytų prekių vertę neįskaičiuota ikiteisminiuose tyrimuose sulaikytų ginklų vertės

**** grynieji pinigai (kyšiai), metalai, transporto priemonės, technika, cukrus ir jo produktai, maisto produktai, vaistai, chemijos pramonės produktai, plataus vartojimo prekės, saugomi gyvūnai ir augalai, kultūros vertybės ir kt.

6. Sulaikytų prekių administravimas

2017 m. III tipo atvirojo muitinės sandėlio pajamos sudarė 1 mln. 1 tūkst. 379,63 euro.

Į III tipo atvirąjį muitinės sandėlį priimta muitinės sulaikytų prekių už 7 mln. 104 tūkst. 276,85 euro pagal 3 956 pranešimus iš sulaikymą vykdžiusių muitinės įstaigų. Išlaiduota iš III tipo atvirojo muitinės sandėlio prekių už 7 mln. 305 tūkst. 321,59 euro (tarp jų gražinta prekių už 1 mln. 762 tūkst. 277 eurus). Likutis 2017 m. gruodžio 31 d. – 20 mln. 851 tūkst. 275,86 euro. Per šį laikotarpį buvo gauti ir vykdomi 3 536 sprendimai (nutarimai) dėl į III tipo atvirąjį muitinės sandėlį perduotų saugoti prekių.

Gauta 2 310 pranešimų ir 998 nutarimai iš kitų valstybės institucijų dėl prekių, neturinčių Sąjungos prekių muitinio statuso, sulaikymo. III tipo atvirojo muitinės sandėlio apskaitos programoje apskaitytos 3 309 tokių prekių pozicijos.

Realizuota prekių, neturinčių Sąjungos prekių muitinio statuso, už 949 537,23 euro. Buvo paskelbta 9 konkursai, 37 auksionai, pateikti 22 pasiūlymai pagal sudarytas sutartis.

Organizuoti 29 tabako gaminių naikinimai, 7 alkoholio produktų naikinimai, 4 narkotinių medžiagų ir medikamentų naikinimai ir 17 kitų prekių naikinimų.

2017 m. sunaikintos nerealizuotinos prekės

Eil. Nr.	Prekių kategorija, matavimo vienetai	Kiekis
1.	Cigaretės, vnt.	84 927 194
2.	Tabakas, kg	7 707,295
3.	Alkoholis ir jo gaminiai, ltr./vnt.	15 301,413/30
4.	Narkotinės ir psichotropinės medžiagos, kg	1658,24
5.	Prekės, kurios kaip įtariama pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teisią (rūbai, avalynė, galanterija, saldainiai), dėžės/vnt./npr/kg	331/2301/70/502,36
6.	Daiktiniai įrodymai, kg /vnt./ npr	2184,071/5848/14
7.	Obuoliai, kg	16 380
8.	Užšaldyta mėsa ir valgomieji mėsos subproduktai su pakuotėmis, kg	42 560
9.	Šaldyti kaulai su pakuotėmis, kg	12 900
10.	Plaukų lakas ir plaukų formavimo putas, kg	27160
11.	Durpės, kg	5 122
12.	Naftos produktai, kg/ltr/vnt	73,46/10 366/16
13.	Buteliai su skysčiu ir gyvūnais, vnt.	17
14.	Medikamentai ir maisto papildai, kg	64
15.	Ne Sąjungos muitinį statusą turinčios prekės, vnt./kg/npr	4150/102,98/4
16.	Sąjungos muitinį statusą turinčios prekės, kg/vnt./npr	219/32/1

7. Mobiliųjų grupių postų veikla

2017 m. muitinės mobiliųjų grupių postų (toliau – MGP) pareigūnai nustatė 2 432 pažeidimus, iš jų 87 atvejais dėl kontrabandos, 144 – dėl akcizinių prekių laikymo, gabenimo pažeidžiant nustatytą tvarką. 32 atvejais, nustačius pažeidimą, informacija buvo perduota ikiteisminiam tyrimui pradėti. Nustatytų pažeidimų skaičius, palyginti su 2016 m. (3 255), sumažėjo 25 procentais.

Dėl muitų teisės aktų pažeidimų MGP pareigūnai sulaukė prekių, kurių bendra vertė – 1,74 mln. eurų (2016 m. – 1,68 mln. eurų). Vidutinė prekių vertė vieno sulaikymo metu – 2 tūkst. eurų (2016 m. – 1,7 tūkst. eurų). MGP tikrinimų rezultatyvumas – 19 proc. (2016 m. – 22 proc.).

8. Įvežamo kuro kontrolė

Vykdyta sustiprinta įvežamo kuro muitinės postuose kontrolė. 2017 metais įformintos 419 tūkst. 706 Keleivio deklaracijos, kurias pateikė krovinių transporto priemonių vairuotojai. Deklaruota 384 mln. 179 tūkst. 720 litrų įvežto kuro. Už Europos sutarties dėl pavojingų krovinių tarptautinių vežimų keliais (ADR) konvencijos pažeidimus pagal Administracinių nusižengimų kodekso 436 str. nuo sausio 1 d. surašyta 749 ANP. Už įvežamo kuro taisyklių pažeidimus muitinės postuose surinkta 199 tūkst. 587 eurai mokesčių, iš jų Vilniaus TM – 189 tūkst. 566, Kauno TM – 5 tūkst. 870, Klaipėdos TM – 4 tūkst. 151 euras.